

კოსტანდამიური მიგრაციული პროცესები და მისი გამოწვევები ქვეყნისათვის

ლია პიტიურიშვილი

პროფესორი

საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი სეუ,

ნელი სესაძე

პროფესორი

საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი სეუ,

ამბროსი გრიშკაშვილი

ეკონომიკის დოქტორი

აბსტრაქტი

გლობალური მიგრაცია მრავალფეროვანი სახით წარმოგვიდგება: ეკონომიკური ხასიათის მიგრაციებს უწევთ სამშობლოს ნებაყოფლობით დატოვება სამუშაოს საძიებლად, ლტოლვილებს კონფლიქტი და ძალადობა უზიდავს ქვეყნის გარეთ გასვლას. ტექნოლოგიური, გეოპოლიტიკური, კლიმატური ცვლილებები მიგრაციული პროცესების წყარო გახდა დღეისათვის.

გლობალიზაციისა და მის ფონზე მობილობის გაზრდილი შესაძლებლობების გათვალისწინებით, ადამიანებს მეტი საშუალება ეძლევათ, ისწავლონ და იმუშაონ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში.

მიგრაციულმა პროცესებმა არც საქართველოს აუარეს გვერდი. საქართველოს შემთხვევაშიც ლეგალურ მიგრაციას აღნიშნული სამი ძირითადი მიზეზი განაპირობებს, თუმცა აქცენტი მაინც შრომით მიგრაციაზე კეთდება.

მიგრაცია შეიძლება იყოს ეკონომიკური სიკეთე, მაგრამ ასევე შეიძლება გადაიქცეს კრიტიკულ საკითხად ქვეყნის ეკონომიკური თუ პოლიტიკური ცხოვრებისათვის. განათლების მიზნით ქვეყნიდან გასული ახალგაზრდების უკანდაუბრუნებლობა, „ტვინების გადინება“ და სხვა მნიშვნელოვანი გამოწვევაა ქვეყნისათვის, რაც მიგრაციული პროცესების ეფექტური მართვის აუცილებლობას განაპირობებს.

საკვანძო სიტყვები: საერთაშორისო მიგრაცია, ცირკულარული მიგრაცია, გლობალიზაცია, „ტვინების გადინება“.

შესავალი

თანამედროვე ეკონომიკურმა თუ საომარმა მოვლენებმა პანდემიური პროცესებით ერთგვარად შენელებული მოსახლეობის მიგრაციული პროცესები უფრო მეტად დააჩქარა. დაახლოებით, 281 მილიონი ადამიანი, ანუ მსოფლიო მოსახლეობის 3,6 პროცენტი ცხოვრობს საკუთარი ქვეყნის საზღვრებს გარეთ. პანდემიამდე 2019 წლისათვის

აღნიშნული მაჩვენებელი შეადგენდა 272 მლნ-ს, ანუ 3,5პროცენტს. აქედან 135 მლნ ქალი-საერთაშორისო მიგრანტია, ანუ 3,5% მსოფლიო მდებარეობითი სქესის მოსახლეობის (2019 წ.-130მლნ, ანუ 3,4%), 146 მლნ მამრობითი სქესის საერთაშორისო მიგრანტია, ანუ 3,7% მსოფლიო მამრობითი სქესის მოსახლეობის (2019 წ.-141მლნ, ანუ 3,6%), 169 მლნ. შრომითი მიგრანტია მსოფლიოს მასშტაბით (2019წელში-164 მლნ.), 2020 წლის მონაცემებით 3900 მიგრანტი დაკარგული, გარდაცვლილია მსოფლიოში.¹

ძირითადი ფაქტები და ციფრები მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის ანგარიშებიდან 2000 და 2022 წლებში²

ცხრილი 1

	2000 მლნ	2022მლნ
საერთაშორისო მიგრანტების გაანგარიშებითი რაოდენობა	173	281
საერთაშორისო მიგრანტების წილი მსოფლიო მოსახლეობაში	2,8%	3.6%
ქალი საერთაშორისო მიგრანტის წილი გაანგარიშებითი წილი	49.4%	48%
მაღალი საერთაშორისო მიგრაციის მქონე ქვეყანა	ემირატები	ემირატები
შრომითი მიგრანტების რაოდენობა	-	169
გლობალური საერთაშორისო ფულადი გადმორიცხვები	128	702
ლტოლვილთა რაოდენობა	14	26.4
იძულებით გადაადგილებულ პირთა რაოდენობა	21	55

გაზრდილი მიგრაციული პროცესები აისახა ისეთ მაჩვენებელში, როგორცაა ფულადი გზავნილების რაოდენობა. 2020 წლის მონაცემებით საერთაშორისო მიგრანტების საერთაშორისო ფულადმა გადარიცხვებმა მთელ მსოფლიოში შეადგინა 702 მილიარდი აშშ დოლარი. COVID-19-ით განვითარებულმა მოვლენებმა ფულადი გზავნილების ფაქტობრივი კლება 2.4% განაპირობა (719 მლნ 2019 წ.).

2020 წლისათვის საერთაშორისო ფულადი გზავნილების 540 მილიარდი აშშ დოლარი მოდიოდა დაბალ და საშუალო შემოსავლების მქონე ქვეყნებზე, 548 მლნ აშშ დოლარის საპირისპიროდ 2019 წელს.

1. მიგრაციის მიზეზები

ეკონომიკურმა გლობალიზაციამ, ადამიანთა გადაადგილების გაიოლებამ, ასევე ტრანსპორტის განვითარებამ, ტექნოლოგიურმა ცვლილებებმა ადამიანებს მეტი შესაძლებლობა მისცა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში სწავლის გაგრძელების თუ სამუშაოს ძიების.

სამუშაოს ძიება არის მთავარი მამოძრავებელი ძალა მიგრანტებისათვის. შრომითი მიგრანტები შეადგენენ მთელი საერთაშორისო მიგრაციის ორ მესამედს. ამ ადამიანებისთვის და მათი ოჯახებისთვის მიგრაციას შეუძლია მნიშვნელოვანი სარგებელი მოუტანოს შემოსავლის, განათლებისა და ჯანმრთელობის თვალსაზრისით. წარმოშობის

¹ World Migration Report 2022 <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022> [უ.გ. 14.03.2023].

² World Migration Report 2022 <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>[უ.გ. 14.03.2023].

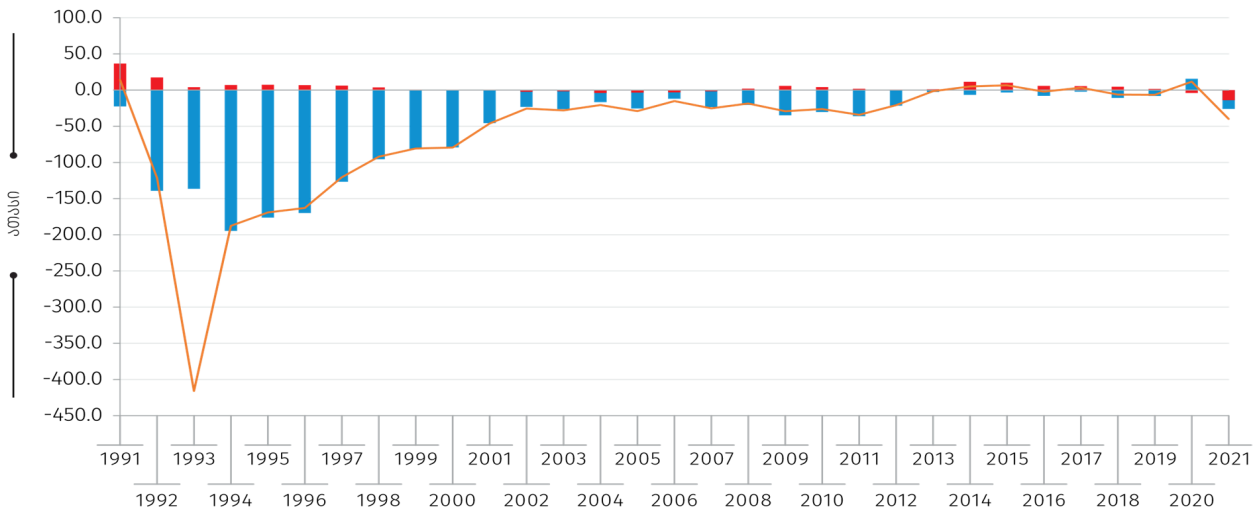
ქვეყნებისათვის ემიგრაციას შეუძლია შეამციროს უმუშევრობა და ხელი შეუწყოს განათლების დონის ამაღლებას, ასევე მიგრანტთა ფულადი გზავნილები უზრუნველყოფს ფინანსურ ნაკადებს და წარმოადგენს სტაბილური შემოსავლის წყაროს.

გლობალური მიგრაციული პროცესებს საქართველოს შემთხვევაში ზემოთ აღნიშნული მიზეზები აქვს, თუმცა ძირითადი მაინც შრომითი მიგრაციაა.

2022 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით, საქართველოს მოსახლეობის რიცხოვნობამ 3 688.6 ათასი კაცი შეადგინა, რაც წინა წლის შესაბამისი პერიოდის მაჩვენებელთან შედარებით 1.1 პროცენტით ნაკლებია.

აღსანიშნავია, რომ 2021 წელს დაფიქსირდა უარყოფითი ბუნებრივი მატება (-13 960) და უარყოფითი მიგრაციული სალდო (-25 966).³

მოსახლეობის რიცხოვნობის ცვლილების კომპონენტები, ათასი



■ მიგრაციული სალდო ■ ბუნებრივი მატება — მოსახლეობის ზრდა

ნახ.1 წყარო_ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

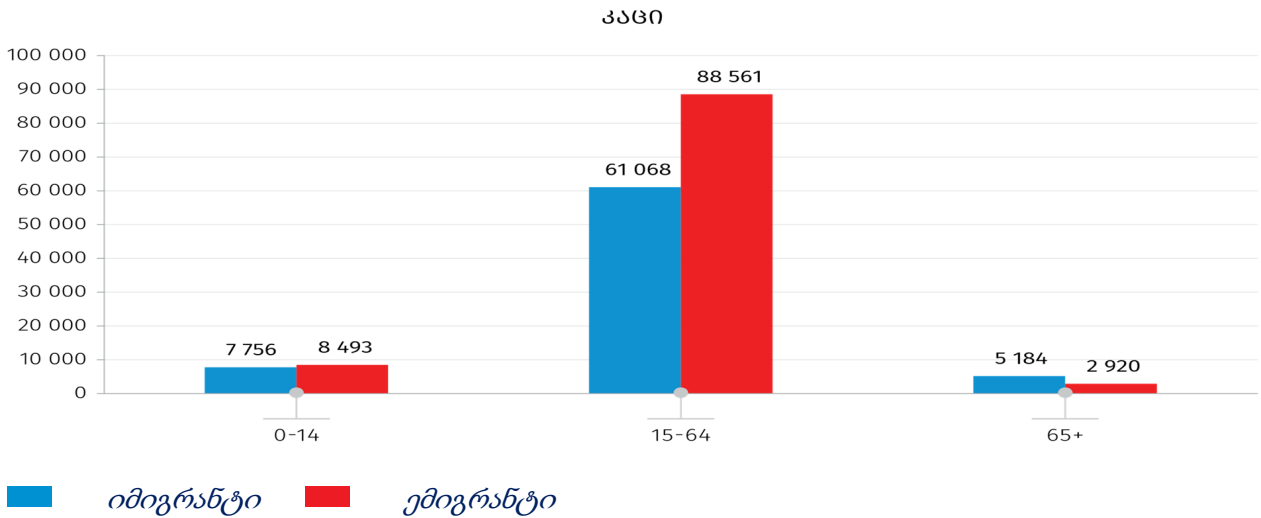
2022 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით, საქართველოს მოსახლეობის 59.7 პროცენტი ცხოვრობს საქალაქო დასახლებებში. ამასთან, ქ. თბილისის მოსახლეობა მთლიანი მოსახლეობის თითქმის მესამედს შეადგენს.

2021 წელს, ემიგრანტების რიცხოვნობამ 99 974 კაცი შეადგინა, რაც წინა წელთან შედარებით 34.6 პროცენტით მეტია, ხოლო იმიგრანტების რიცხოვნობა 17.8 პროცენტით შემცირდა და 74 008 კაცი შეადგინა.

ამავე პერიოდში, იმიგრანტების 82.5 პროცენტი და ემიგრანტების 88.6 პროცენტი, შრომისუნარიან ასაკში მყოფ მოსახლეობას (15-64 წლის ასაკობრივი ჯგუფი) წარმოადგენენ.

³მიგრაცია <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/322/migratsia> [უ.გ 14.03.2023].

იმიგრანტების და ემიგრანტების რიცხოვნობა 2021 წელს ძირითადი ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით



ნახ.2 წყარო_ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

2021 წელს, იმიგრანტების 53.4 პროცენტს, ხოლო ემიგრანტების 80.4 პროცენტს საქართველოს მოქალაქეები წარმოადგენენ.

იმიგრანტების და ემიგრანტების რიცხოვნობა 2021 წელს მოქალაქეობის მიხედვით (კაცი) ცხრილი 2

მოქალაქეობა	რიცხო	
	იმიგრანტი	ემიგრანტი
სუ	74 008	99 974
საქართველოს	39 526	80 351
სხვა ქვეყნის მოქალაქე	34 433	19 568
მოქალაქეობის გარეშე / არ არის მითითებული	49	55

წყარო_ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

რუსეთსა და უკრაინას შორის საომარი ვითარების დაწყების შემდეგ გაიზარდა საქართველოში და არა მარტო საქართველოში უკრაინიდან, ბელორუსიდან და რუსეთიდან დამრულ ადამიანთა ნაკადი. მის აღრიცხვას აწარმოებს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო და საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. თუმცა ამ მიგრაციული ნაკადების იდენტიფიკაცია სხვადასხვა კრიტერიუმების მიხედვით ძალიან ძნელდება. შეიძლება მხოლოდ ითქვას, რომ გაზრდილია ამ ქვეყნებიდან როგორც შემოსულ, ისე ქვეყნიდან გასულ ვიზიტორთა რიცხვი.

მიგრაციულ ნაკადებს აქვთ თავისი ხანმოკლევადიანი ეფექტები, რაც აისახა ვალუტის კურსში, სამომხმარებლო საქონლის ფასების მატებაში, ასევე უძრავი ქონების ფასების ზრდაში. აღნიშნული ტენდენციები დღესაც გრძელდება.⁴

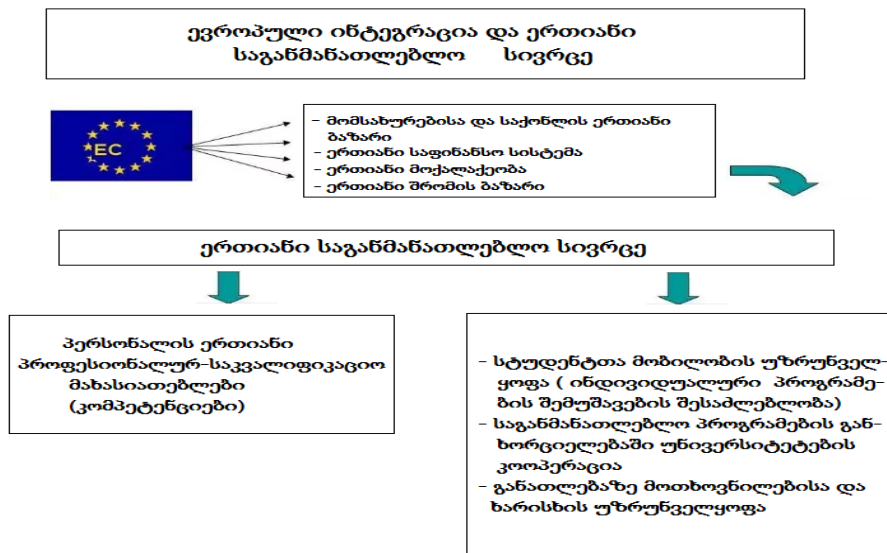
შრომითი მიგრაციის ხელშეწყობისათვის მნიშვნელოვანია ცირკულარული მიგრაციის სქემების განვითარება. იგი წარმოადგენს მიგრაციის ფორმას, რომელიც დადგენილია იმგვარად, რომ იძლევა ორ ქვეყანას შორის გარკვეული ხარისხის ლეგალური მობილობის შესაძლებლობას. აღიარებულია, რომ ის ხელს უწყობს მუშა-ხელის მომწოდებელი ქვეყნის ეკონომიკურ ზრდასა და თავიდან არიდებს ტვინების გადინებასა და სხვა ნეგატიურ შედეგებს.

2. მიგრაციული პროცესები საგანმანათლებლო სფეროში

ადამიანური კაპიტალის ზრდა არის ჩვენი ქვეყნის აბსოლუტური პრიორიტეტი და ეს არის ერთადერთი შესაძლებლობა, რომელიც საშუალებას მოგვცემს, საქართველო შევიყვანოთ განვითარებული ეკონომიკის მქონე ქვეყანათა რიცხვში.

ევროპულმა ინტეგრაციამ მნიშვნელოვნად გააქტიურა მიგრაციული პროცესები განათლების მიღების ასპექტში. თუ მოსახლეობა 1993-2003 წლებში უცხოეთში ძირითადად დასაქმების მიზნით მიდიოდა, 2004 წლიდან ვითარება გარკვეულწილად შეიცვალა და ემიგრანტთა მნიშვნელოვან ნაწილს (50%-ზე მეტი) ახალგაზრდობა წარმოადგენს, რომელთა ემიგრაციის ძირითადი მოტივაცია, დასაქმებასთან ერთად, უპირველესად განათლების მიღების სურვილია.

საქართველოს განათლების სფეროს ევროპული ინტეგრაცია და ერთიანი საგანმანათლებლო სივრცის ჩამოყალიბება ხელს უწყობს სტუდენტთა მობილობას, საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელებაში უნივერსიტეტების კოოპერაციას და სხვა ეფექტური პროექტების რეალიზებას.



ნახ.3 ევროპული ინტეგრაცია და ერთიანი საგანმანათლებლო სივრცე

⁴ ტურიზმი თუ მიგრაცია? https://idfi.ge/ge/tourism_or_migration_rate_of_stay_of_russian_citizens_in_georgia [უ.გ 14.03.2023].

საგანმანათლებლო მიგრაციის ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური სარგებელი ქვეყნისთვის აშკარაა-სტუდენტების, ახალგაზრდა მეცნიერების მობილობა უცხო ქვეყნებში უმაღლესი, მეორე უმაღლესი და დამატებითი განათლების მისაღებად ან სტაჟირებისათვის უნივერსიტეტებში, წარმოებებში ქვეყანაში კვალიფიციური კადრის ფორმირების წყაროა.

2021/2022 სასწავლო წლის დასაწყისისთვის, საზღვარგარეთ სასწავლებლად 484 სტუდენტი გაიგზავნა, რაც 195 სტუდენტით მეტია წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით. სახელმწიფო უნივერსიტეტებიდან გაგზავნილი სტუდენტების რაოდენობა 2.4-ჯერ აღემატება კერძო უნივერსიტეტებიდან გაგზავნილ სტუდენტთა რაოდენობას.

ამ პროცესის ნეგატიურ მხარედ წარმოგვიდგება სწავლის დამთავრების შემდეგ სტუდენტთა გარკვეული ნაწილის (თუნდაც მცირე) მიერ მიღებული გადაწყვეტილება უკან არ დაბრუნდეს მრავალფეროვანი მიზეზების გამო. აღნიშნული ერთი მხრივ, დემოგრაფიული თვალსაზრისით შეამცირებს მოსახლეობის კვლავწარმოების ისედაც დაბალ მაჩვენებელს, მეორე მხრივ, ეკონომიკური თვალსაზრისით ქვეყანა დაკარგავს მაღალი განათლების მქონე ადამიანურ კაპიტალს.

იზრდება ქვეყანაში იმიგრანტთა რაოდენობა განათლების მიღებისათვის. 2021-2022 სასწავლო წლისათვის ქვეყნის უმაღლეს სასწავლებლებში სულ 17.5 ათასი საერთაშორისო სტუდენტი სწავლობდა (წინა წელს 14617 სტუდენტი), რაც 19.7 პროცენტით მეტია წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით. აქედან ნაწილი 4 892 საბაკალავრო პროგრამის, დანარჩენი კი მაგისტრატურის, დიპლომირებული მედიკოსის (ვეტერინარის) პროგრამის, რეზიდენტურის სტუდენტია.

რაც შეეხება უცხოელი დოქტორანტების რიცხოვნობას ქვეყნის უს 2021 წლის მონაცემებით სწავლობს 33 სტუდენტი. სტუდენტთა ძირითადი ნაწილი (12) თურქეთის მოქალაქეა. სტუდენტთა დიდი ნაწილი ინდოეთის მოქალაქეა.⁵

საგანმანათლებლო მიგრაციის გააქტიურების საფუძველია ის სასტიპენდიო პროგრამები, რომლებიც მოქმედებს საქართველოში: მაგ.: Stipendium Hungaricum უნგრეთში, აკადემიური პროგრამები იტალიაში, Fulbright პროგრამა აშშ-ში, სამაგისტრო პროგრამები საფრანგეთში, აკადემიური პროგრამები სან-დიეგოს სახ. უნივერსიტეტში და ა.შ. ასევე, აღსანიშნავია თანამშრომლობა ევროკავშირის პროგრამების ფარგლებში და განათლების სამინისტროს განათლების საერთაშორისო ცენტრის სასტიპენდიო პროგრამები - მაგ.: Erasmus+; Erasmus Mundus Joint Master Degree.

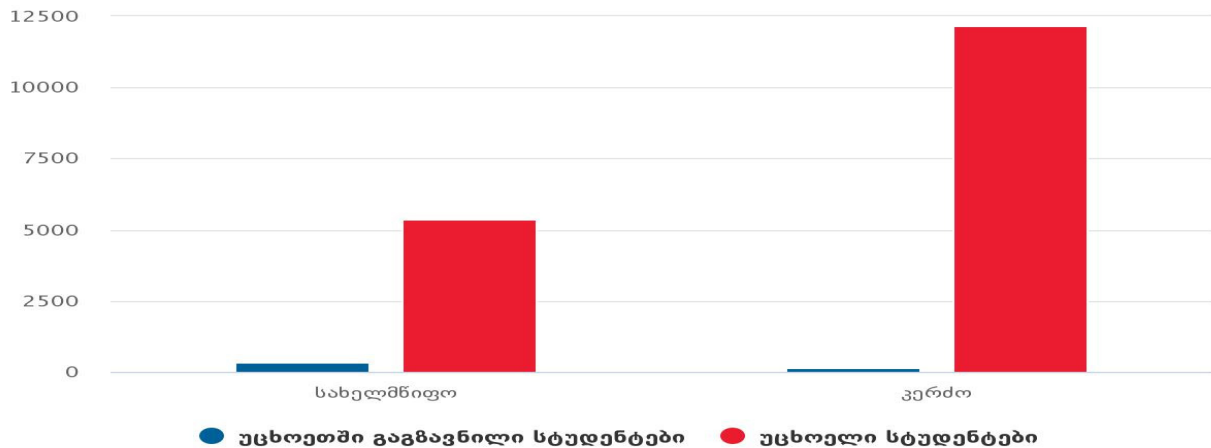
კვლევითი მობილობისა თუ სამეცნიერო სტაჟირების ხელშეწყობის მიზნით ახალგაზრდა მეცნიერებისათვის ხელმისაწვდომი უნდა იყოს საერთაშორისო ბიზნესსასტიპენდიო პროგრამები, რაც გაზრდის ქართულ საწარმოებში უცხოელი პერსპექტიული მეცნიერების მოზიდვა-დასაქმებას და ქართველი ახალგაზრდა სამეცნიერო კადრების უცხოურ ფირმებში სამეცნიერო-კვლევების განსახორციელებლად საშუალოვადიან მივლინებას.

⁵ მოკლე ფორმატის მიგრაციის პროფილი https://migration.commission.ge/files/bmp_22_students_ge.pdf [უ.გ 14.03.2023].

უცხოელ სტუდენტებზე გაცემული სასწავლო ბინადრობის ნებართვების რაოდენობა მოქალაქეობის და წლების მიხედვით⁶ ცხრილი 3

	2017	2018	2019	2020	2021	ჯამი
ინდოეთი	2,556	4,486	4,068	2,291	1,917	15,318
ირანი	145	326	607	456	440	1,974
ნიგერია	253	268	321	316	475	1,633
სხვა	1,183	971	1,036	1,080	2,079	6,349
ჯამი	4,137	6,051	6,032	4,143	4,911	25,274

სტუდენტთა გაგზავნა საზღვარგარეთ და უცხოელ სტუდენტთა რიცხოვნობა, 2021–2022 სასწ.წ., კაცი



წყარო: მოკლე ფორმატის მიგრაციის პროფილი უცხოელი სტუდენტები საქართველოში 2022

საგანმანათლებლო მიგრაციის პოზიტიური შედეგების მიღებისათვის მნიშვნელოვანია ქვეყანაში სტუდენტთა მობილობისათვის გაცვლითი პროგრამების გააქტიურება, მოწესრიგებული, უსაფრთხო, კანონიერი, პასუხისმგებლიანი მიგრაციისათვის ხელის შეწყობა. აუცილებელია სახელმწიფოს ხელშეწყობა, უცხოელი სტუდენტების მოზიდვის და შენარჩუნების მიზნით. საჭიროა კვლევების განხორციელება უცხოელ სტუდენტთა საცხოვრებლის, ხარჯების, შემოსავლების შესახებ, სადაც გამოიკვეთება ამ სტუდენტთა კმაყოფილების დონე.

⁶ მოკლე ფორმატის მიგრაციის პროფილი https://migration.commission.ge/files/bmp_22_students_ge.pdf [უ.გ 14.03.2023].

3. კერძო კაპიტალის მიგრაცია

გარდა შრომითი და საგანმანათლებლო მიგრაციისა მიგრაციის პროცესები დამახასიათებელია მსოფლიოს მილიონერთათვის. ამ ასპექტში მათთვის ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს შეთავაზება მნიშვნელოვანი ფაქტორი იქნება ეკონომიკის ზრდისათვის.

Covid-19-ის პანდემიის გამო ორწლიანი პაუზის შემდეგ მსოფლიოს მილიონერები კვლავ იწყებენ მიგრირებას. ექსპერტების აზრით, 2023 წელს კერძო კაპიტალის მიგრაცია რეკორდულ ტემპს მიაღწევს: წელიწადში 125 000 მილიონერი. გასული ათწლეულის განმავლობაში მდიდარი ადამიანების მიგრაციის ძირითადი ტენდენციებზე, ისევე როგორც მომავალი პერიოდის პროგნოზების შესახებ Henley ექსპერტებმა წარმოადგინეს ანგარიში Global Citizens Report.⁷

კერძო კაპიტალისა და ინვესტიციების მიგრაციის ტენდენციების საკითხი აქტუალური რჩება არა მხოლოდ ჩვენი ქვეყნისთვის, არამედ მთლიანად მსოფლიოსთვის. უფრო მეტიც, საუბარია არა მხოლოდ მდიდარ ინვესტორებსა და საინვესტიციო ბაზრის პროფესიონალებზე, არამედ პოლიტიკოსებზეც. მათი სტრატეგიული ამოცანები მოიცავს, კერძოდ, ეფექტური საინვესტიციო პროგრამების შემუშავებას, რაც ხელს შეუწყობს ეკონომიკის ზრდას და სამუშაო ადგილების შექმნას. ჰენლის ექსპერტებმა New World Wealth-თან პარტნიორობით მოამზადეს Global Citizens Report Q2 2022, წლის მეორე კვარტალში, ანგარიში შეძლებული ადამიანების მიგრაციის შესახებ, კერძო სიმდიდრის განაწილებისა და გადაადგილების შესახებ მთელს მსოფლიოში 2022 წლისათვის.

კვლევა მოიცავს 62 ქვეყანას მსოფლიოს 8 რეგიონიდან და მოიცავს მონაცემებს 150 000-ზე მეტი მდიდარი ადამიანის გადაადგილებისა და მიგრაციის ჩვევების შესახებ. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ მილიონერების მიგრაცია შეეხო მხოლოდ მათ, ვინც გადავიდა და ქვეყანაში ექვს თვეზე მეტხანს დარჩა. კვლევის სამიზნე ჯგუფში არიან ადამიანები, რომლებსაც აქვთ 1 მილიონი აშშ დოლარი და მეტი ქონება.

ამ კვლევის თანახმად 2000 წლიდან გლობალური სიმდიდრე დაახლოებით 150 ტრილიონი დოლარიდან 500 ტრილიონ დოლარამდე გაიზარდა. ამავდროულად ერთდროულად გაიზარდა მაღალი და ულტრა მაღალი სიმდიდრის მქონე ადამიანების რაოდენობა. 2021 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით იყო:

- ✓ 1 მილიონ აშშ დოლარზე მეტი ქონებით - 15,3 მილიონზე მეტი ადამიანი,
- ✓ 10 მილიონ აშშ დოლარზე მეტი ქონებით - 593 340 ადამიანი,
- ✓ 100 მილიონ დოლარზე მეტი ქონებით - 26 670 ადამიანი და
- ✓ მილიარდერები - 2241 ადამიანი.⁸

მსოფლიოში მდიდარი ადამიანებისა და კერძო სიმდიდრის გლობალური განაწილება 2021 წლის ბოლოსათვის ასეთია(ქვეყანაში მცხოვრები ყველა ადამიანის პირადი სიმდიდრე, მათ შორის ყველა მათი აქტივები გამოკლებული ნებისმიერი ვალდებულება):

⁷Global Citizens Report <https://www.henleyglobal.com/publications/henley-global-citizens-report/2022-q2>[უ.გ 14.03.2023]

⁸ Global Citizens Report <https://www.henleyglobal.com/publications/henley-global-citizens-report/2022-q2>[უ.გ 14.03.2023]

ცხრილი 4

ქვეყნები	აშშ მლრდ
ამერიკის შეერთებული შტატები	68,781
ჩინეთი	23,280
იაპონია	20,099
ინდოეთი	8,893
გერმანია	8,868
დიდი ბრიტანეთი	8,848
ავსტრალია	6,447
კანადა	6,247
საფრანგეთი	5,750
იტალია	3,824

წყარო: Global Citizens Report Q2 2022

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში HNWI-ების და UHNWI-ების რაოდენობის ასეთი ზრდა განპირობებული იყო 4 ძირითადი ტენდენციით. ისინი მომავალშიც მნიშვნელოვანი იქნება.

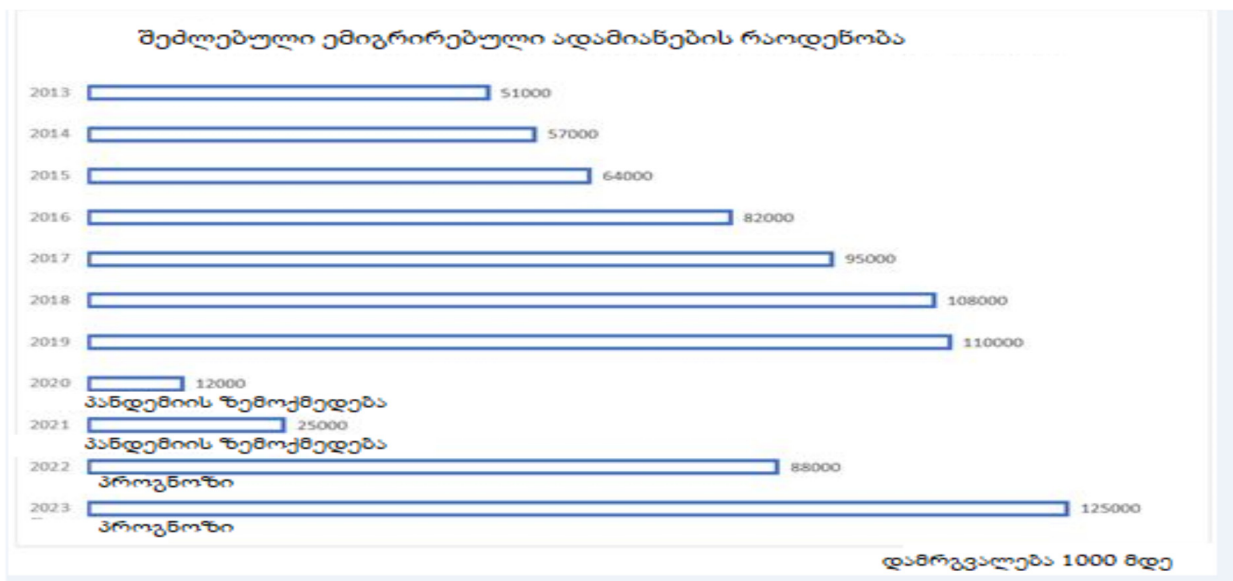
1. გლობალური მშპ გეომეტრიული პროგრესით იზრდება - მიუხედავად კრიზისისა. მსოფლიო მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდასთან ერთად, იზრდება მოსახლეობის გლობალური ცხოვრების დონეც.

2. განვითარებადი ქვეყნების წილი მსოფლიო მშპ-ში იზრდება. მსოფლიო მთლიანი შიდა პროდუქტის სტრუქტურა იცვლება: ქვეყნები, რომლებიც ადრე განვითარებულად ითვლებოდნენ, თანდათან ზრდიან თავიანთ წილს მსოფლიო ეკონომიკაში. დაახლოებით 30 წლის წინ ისინი მსოფლიო მშპ-ს მხოლოდ 20%-ს შეადგენდნენ, ახლა კი მათი წილი 60%-ს უახლოვდება.

3. 2008-2009 წლების კრიზისებით და ასევე პანდემიით გამოწვეული ეკონომიკური შედეგების შესამსუბუქებლად, მთავრობებმა დაიწყეს ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკის შესუსტება, რამაც გამოიწვია გლობალური დანაზოგის, აქტივების ფასების ზრდა, ამ აქტივების მფლობელების სიმდიდრის ზრდა.

4. გრძელდება მსოფლიოს მოსახლეობის დაბერების პროცესი, რაც იწვევს დანაზოგის ზრდას (უფრო მეტი ფულადი სახსრების გადადება ხდება საპენსიო ასაკისათვის), შესაბამისად იზრდება აქტივების მოცულობა ინვესტიციებისთვის.

HNWI მიგრაციის ზრდის ტენდენცია გრძელდებოდა პანდემიამდე. Covid-19-მა გაართულა თვალყურის დევნება მიგრაციის პროცესისადმი. 2022 და 2023 წლების პროგნოზები აჩვენებს, რომ ექსპერტები ვარაუდობენ მიგრაციის ზრდის ტემპების სწრაფ ადღგენას.



ნახ. 6. ემიგრირებული HNWI-ების რაოდენობა Henley & Partners, Global Citizens Report 2023

2016 წელს დაფიქსირდა 28%-იანი ნახტომი (წინა წლების 12-16%-ის საპირისპიროდ). ამ მაჩვენებელზე გავლენა მოახდინა საინვესტიციო მიგრაციის პროგრამებმა, მათ ხელი შეუწყო მილიონერების შემოდინებას ავსტრალიაში, აშშ-ში, კანადასა და ახალ ზელანდიაში.

მდიდარი ადამიანების მიგრაციული ნაკადები ძალზე მნიშვნელოვანია ყველა ქვეყნისთვის. მიუხედავად იმისა, რომ მილიონერები ხშირად შეადგენენ ქვეყნის მოსახლეობის მხოლოდ მცირე ნაწილს, მათი მოზიდვა და შენარჩუნება მთავრობისთვის წარმოადგენს მნიშვნელოვან ამოცანას. მილიონერების მიერ ქვეყნის დატოვებამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს ეკონომიკასა და უძრავი ქონების ბაზრებს.

იშვიათი არაა, რომ მდიდარ ადამიანებს გადააქვთ რა თავიანთი ბიზნესი სხვა ქვეყანაში გადააქვთ ასევე სამუშაო ადგილებიც, სამუშაო ძალის უნარები, კვალიფიკაცია და გავლენა. ამიტომ ქვეყნებისთვის ახლა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია გადახედონ თავიანთ მიგრაციის პოლიტიკას. მხოლოდ ამ გზით შეძლებენ მასპინძელი ქვეყნები ახალი ტალანტების მოზიდვის სრული სარგებლის მიღებას.

გაზრდილი მიგრაციული ნაკადების ფონზე ეფექტური შედეგების მიღებისათვის აქტუალური ხდება მიგრაციული პროცესების სახელმწიფოებრივი მართვის საკითხები.

საქართველოში მიგრაციის მართვის სისტემის განვითარებას მნიშვნელოვანი ბიძგი მისცა ევროკავშირთან დაახლოების პროცესის დაჩქარებამ. აღნიშნულ პერიოდში მართვის სისტემის ჩამოყალიბების, გაუმჯობესების და ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით შემუშავდა 2013-2015 და 2016-2020 წლების მიგრაციის სტრატეგიები.⁹

2010 წელს ჩამოყალიბდა მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია, რომელმაც მიგრაციის პროცესის ყველა მნიშვნელოვანი მონაწილე გააერთიანა და საქმიანობა სამთავრობო მიდგომაზე ააწყო.

მიგრაციის სფეროში მომხდარი სიახლეების და ცვლილებების შედეგად, თავი იჩინა ახალმა ახალი გამოწვევებმა. ამიტომაც შემუშავებულ იქნა მიგრაციის სტრატეგია 2021-

⁹ საქართველოს 2016-2020 წლების მიგრაციის სტრატეგია, https://migration.commission.ge/files/migration_strategy_2016-2020_geo_final_-_amended.pdf [უ.გ 14.03.2023].

2030 წლებისათვის, რომლის მიზანია ახალ რეალობების შესაბამისად გაუმკლავდეს მიგრაციის დარგში არსებულ გამოწვევებს.¹⁰

სტრატეგია ითვალისწინებს ქვეყნის ინტერესების გამოკვეთას მიგრაციის სფეროში და მათ განხილვას „მიგრაციის და განვითარების“ პოლიტიკის ასპექტში. ასევე მისი მიზანია მოახდინოს წარმატებულ საერთაშორისო პრაქტიკასთან კორელაცია და შეიმუშაოს საკუთარი სისტემა.

სტრატეგიის გრძელვადიანი ხედვის საფუძველია „მიგრაციის და განვითარების“ პრინციპი, რომელიც ემსახურება მიგრაციის უარყოფითი შედეგების მინიმუმამდე შემცირებას და დადებითი ეფექტის გაზრდას, რაც მაქსიმალურად უნდა იქნეს გამოყენებული ქვეყნის განვითარებისთვის.

დასკვნა

მიგრაცია მნიშვნელოვანია ეკონომიკური კეთილდღეობის, ადამიანთა განვითარებისა და უსაფრთხოებისთვის, ხოლო უფრო უსაფრთხო და უკეთ რეგულირებადი მიგრაცია გლობალური პრიორიტეტი გახდა.

მიგრაციის მართვის გაუმჯობესება, ლეგალური მიგრაციის ხელშეწყობა და არალეგალურ მიგრაციასთან ბრძოლა, დაბრუნებულთა რეინტეგრაცია, დიასპორის ჩართულობა, თავშესაფრის სისტემა და ინტეგრაცია საქართველოს მიგრაციის პროცესების უმთავრესი პრიორიტეტებია.

აუცილებელია საზღვარგარეთ დამსაქმებელი შუამავალი პირების საქმიანობის რეგულირება და მონიტორინგი, რაც ხელს შეუწყობს როგორც შრომითი ემიგრანტების უფლებების დაცვას, ასევე ამ სფეროს სანდო დასაქმების სააგენტოების გააქტიურებას.

დროებითი (ცირკულარული) შრომითი მიგრაციის სქემების განვითარება. იგი ხელს შეუწყობს მიგრაციის სამართლებრივ საზღვრებში მოქცევას, ითვალისწინებს წარმოშობისა და მიმღები ქვეყნების, ასევე თავად შრომით მიგრანტთა ინტერესებს და, რაც მთავარია, უმარტივებს/ხელს უწყობს მათ სამშობლოში დაბრუნებას.

მიუხედავად მოქალაქეებისათვის მიწოდებული ინფორმაციის სიუხვისა, გამოწვევას წარმოადგენს ქვეყნის მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება ლეგალური მიგრაციის შესაძლებლობების და არალეგალურ მიგრაციასთან დაკავშირებული საფრთხეების შესახებ.

ქვეყნის შემდგომი განვითარებისთვის, მნიშვნელოვანია უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების სფეროში საერთაშორისო მობილობის ხელშეწყობა, რაც გაზრდის უცხო ქვეყნების სასწავლო დაწესებულებებში ქართველი სტუდენტებისა და მეცნიერების ნაკადებს და, ასევე საქართველოში უცხოენოვანი საგანმანათლებლო პროგრამებისა და უცხოელ სტუდენტთა რაოდენობას. ამის საფუძველი იქნება განათლების სამინისტროს მიერ საერთაშორისო პარტნიორებთან ერთად განხორციელებული სასტიპენდიო, აკადემიური და სამაგისტრო პროგრამების გააქტიურება.

საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში უცხოენოვანი საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება გაზრდის უცხოელ სტუდენტთა მობილობას საქართველოს საგანმანათლებლო სივრცეში.

¹⁰ საქართველოს 2021-2030 წლების მიგრაციის სტრატეგია, https://migration.commission.ge/files/ms_2021-2030_geo.pdf [უ. გ. 14.03.2023].

უცხოელ სტუდენტებს მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვთ როგორც ქვეყნის ეკონომიკაში, ასევე უნივერსიტეტების განვითარებაში. მათ მიერ გადახდილი სწავლის საფასური ქართულ უნივერსიტეტებს საშუალებას აძლევს, განახორციელონ მნიშვნელოვანი ინვესტიციები ინფრასტრუქტურასა და ტექნოლოგიებში და განავითარონ ახალი საგანმანათლებლო პროგრამები.

კერძო კაპიტალისა და ინვესტიციების მიგრაციის ტენდენციების საკითხი აქტუალური რჩება არა მხოლოდ ჩვენი ქვეყნისთვის, არამედ მთლიანად მსოფლიოსთვის. უფრო მეტიც, საუბარია არა მხოლოდ მდიდარ ინვესტორებსა და საინვესტიციო ბაზრის პროფესიონალებზე, არამედ პოლიტიკოსებზეც. მათთვის ეფექტური საინვესტიციო პროგრამების შემუშავება და შეთავაზება ხელს შეუწყობს ქვეყანაში ეკონომიკის ზრდას და სამუშაო ადგილების შექმნას.

აუცილებელია დაბრუნებული მიგრანტების ადგილობრივ შრომით ბაზარზე რეინტეგრაციის მხარდაჭერა.

მიგრაციის მართვის გაუმჯობესების ასპექტში სულ უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვს ცენტრალური ხელისუფლებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების ურთიერთთანამშრომლობას. მუნიციპალიტეტებს მეტად აქვთ ინფორმაცია მიგრანტთა სხვადასხვა ჯგუფების შესახებ, მათი საჭიროებების შესახებ.

აუცილებელია მუნიციპალიტეტების ჩართულობის ამაღლება ლეგალურ მიგრაციასთან, ასევე უკანდაბრუნებასა და რეინტეგრაციის საკითხებთან, მიგრაციის სახელმწიფო თუ სხვა პროექტების შესახებ ინფორმაციის პოტენციურ მიგრანტებისათვის მიწოდებასთან დაკავშირებით.

ასევე უნდა ამაღლდეს მუნიციპალიტეტების როლი მიგრანტთა ჯგუფებზე მორგებული, ადგილობრივ სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე ორიენტირებული პროექტების წახალისებაში, რაც გრძელვადიან პერსპექტივაში სულ უფრო მეტ აქტუალობას შეიძენს.

მიგრაცია და ტრანსსასაზღვრო მობილობის სხვა ფორმები დიდი პოლიტიკური მნიშვნელობის საკითხებია. ამ სფეროებში სტატისტიკაზე მოთხოვნა კიდევ უფრო გაიზარდა მდგრადი განვითარების 2030 წლის დღის წესრიგისა და უსაფრთხო, მოწესრიგებული და რეგულარული მიგრაციის 2018 წლის გლობალური შეთანხმების გათვალისწინებით. როგორც მსოფლიოს, ისე საქართველოს სტატისტიკური საზოგადოებისთვის გამოწვევა რჩება საერთაშორისო მიგრაციისა და ტრანსსასაზღვრო მობილობის აღქმა ისე, რომ დააკმაყოფილოს მომხმარებელთა მზარდი საჭიროებები.

მიგრაციის საკითხების გადაჭრისათვის მნიშვნელოვანია გლობალურ თუ რეგიონულ საერთაშორისო პროცესებსა და პლატფორმებზე საქართველოს ჩართულობის გაზრდა. აუცილებელია მიგრაციის მართვის სფეროში საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარება, მათი გამოცდილების გათვალისწინება მიგრაციული პრობლემების გადაწყვეტისას. ასევე მნიშვნელოვანია მიგრაციის პრობლემების გადაწყვეტის ქართული ხედვის საერთაშორისო დონისძიებებზე გატანა და მისი პოპულარიზაცია. ეს საერთაშორისო დონეზე ამაღლებს ქვეყნის რეპუტაციას და შესაბამისად მიგრაციის მართვის სისტემის გაუმჯობესებას გამოიწვევს.

ცხადია, რომ ვერც ერთი ქვეყანა ვერ გაუმკლავდება მიგრაციის პრობლემებს მარტო. ტრანსნაციონალური პრობლემები მოითხოვს ტრანსნაციონალურ გადაწყვეტას.

ბიბლიოგრაფია

1. უნარები და მიგრაცია საქართველოში: მოკლე ანგარიში 2021 წლის სექტემბერი
https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2021-11/etf_skills_and_migration_country_fiche_georgia_2021_ka_0.pdf, [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.03.2023];
2. გაეროს მიგრაციის ქსელის სამუშაო გეგმა 2021 – 2022 წლების პრიორიტეტები
https://georgia.iom.int/sites/g/files/tmzbd11311/files/documents/network_-_workplan_2021-2022_GEO_final%20.pdf [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.03.2023];
3. საქართველოს 2019 წლის მიგრაციის პროფილი, მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია
https://migration.commission.ge/files/mp19_web3.pdf [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.03.2023];
4. მოკლე ფორმატის მიგრაციის პროფილი უცხოელი სტუდენტები საქართველოში
https://migration.commission.ge/files/bmp_22_students_ge.pdf [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.03.2023];
5. ტურიზმი თუ მიგრაცია? (რუსეთის მოქალაქეების საქართველოში დარჩენის მაჩვენებელი - 2022 მარტი-ივნისი)
https://idfi.ge/ge/tourism_or_migration_rate_of_stay_of_russian_citizens_in_georgia
 [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.03.2023];
6. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური
<https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/322/migratsia> [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.03.2023];
7. საქართველოს 2021-2030 წლების მიგრაციის სტრატეგია
https://migration.commission.ge/files/ms_2021-2030_geo.pdf [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.03.2023];
8. MIGRATIONS DATENPORTAL Das große Ganze <https://www.migrationdataportal.org/>
 [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.03.2023];
9. The 3rd International Forum on Migration Statistics (IFMS 2023)
<https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/migrationstat-forum-2023/index.html>
 [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.03.2023];
10. Henley Global Citizens Report <https://www.henleyglobal.com/publications/henley-global-citizens-report/2022-q2> [უკანასკნელად გადამოწმდა 14.03.2023].